

Elu algus ja lõpp on meditsiinieetikas probleemirohked

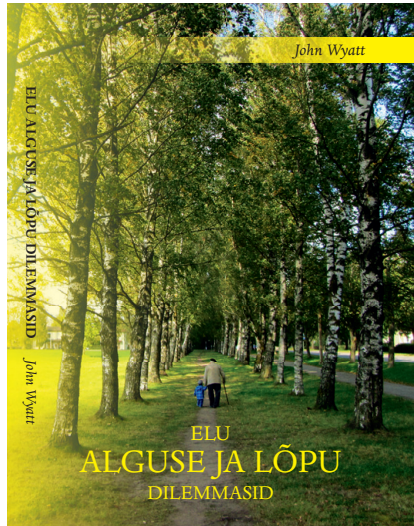
Katrin Luhamets – Eesti Kristlike Arstide Ühing

John Wyatt. Elu alguse ja lõpu dilemmasid. Eesti Kristlike Arstide Ühing, 2012, 318 lk.

Londoni ülikooli eetika ja perinatoloogia professor John Wyatt meenutab oma tudengiaega 1970. aastatel, kui õpingute käigus kuue aasta jooksul peeti tollastele arstitudengitele ainult üks meditsiinieetika loeng. Neile õpetati, et kõik, mida arst eetikast teadma peaks, saab kokku võtta viie teema alla: abort, abieluväline seks, alkoholism, posimine ja reklaamindus. Kõige taunivamaks peeti neist reklaamindust. Nüüdseks on aga maailm oluliselt muutunud.

Raamatus on käsitletud mõningaid nüüdisaegses meditsiinipraktikas esilekerkinud keskeid eetilisi dilemmasid. Need pole lihtsalt huvitavad akadeemilised aruteluteemad, vaid need puudutavad paljusid inimesi kõige isiklikumal ja valusamal moel. Alustuseks on autor vaadelnud meditsiinieetika erinevaid käsitusviise. Veidi enam on peatunud ta teaduslikul reduktsionismil, mis keerukaid süsteeme elementaarsemaks lahutades püüab saada neist võimalikult põhjaliku arusaamise. Nii võib mõnede arvates inimeselegi tervikuna anda tähenduse tema koostisosade omaduste kaudu. Prof J. Wyatt on pühendanud peatüki ka inimese piibellikule käsitlusele. Ta tõdeb, et piibel näeb inimest rikutud meistriteosena ning meie ülesandeks on tegutseda kunsti konserveerijate ja restauraatoritena.

Elu algusega seonduvatest dilemmadest on raamatus vaatluse all kolm tõsist probleemi: esiteks lastetus, ehkki last meeletult tahetakse; teiseks ollakse lapseotel, aga ei taheta last; viimaks on laps raske

puudega ega suuda kunagi elada tavaelu. Reproduktiivtehnoloogia peatükis puudutatakse muu hulgas embrüote kasutamise temaatikat, sugurakudoonorlust, asendusemaddust ning vanemlikkuse küsimusi. Autor on toonud välja paradoksi, et kuigi reproduktiivtehnoloogia on tegevusvaldkond, kus püütakse oma klientidele pakkuda maksimaalset geneetilist järjepidevust, käsitletakse järeltulijate ja doonorite geneetilist sugulust ometi ebaolulisena.

Sünnieelse diagnostika juures on autor peatunud muu hulgas põgusalt sellel, kuidas söeluuringute tegemine mõjutab naiste suhtumist rasedusse. Samuti on ta käsitletud puuetega inimeste endi suhtumist sünnieelseesse uuringutesse. Soovitud tunnustega embrüo valimise, kloonimise ning tüvirakkude kasutamise näidetel on autor arutlenud biotehnoloogia võimaluste ja ohtude üle. Abordi ja lapsetapu ajaloolisi aspekte on käsitletud koos, sest kuigi näides esmapilgul täiesti erinevad, on abort ja lapsetapp ajaloolisel ja eetilisel tasandil kuulunud kokku. Elu pühaduse konservatiivse

ja liberaalse käsitluse erinevus viib eriarvamusteni ka abordi eetilise küsimuses. Nii võib ühes operatsioonisaalis rühm väga kvalifitseeritud arste viia läbi keerulist meditsiinilist protseduuri, et päästa sündimata laps, samal ajal kui kõrval asuvas operatsioonitoas sooritab rühm spetsialiste keerulist meditsiinilist protseduuri, et samasugune loode hävitada. Küsimusele, mis hetkest algab elu, püüab J. Wyatt vastata piibli seisukohtadele tuginedes ning esitab kristlasena oma argumentid varajase loote ja embrüo kaitseks.

Tagasihoidlikum lehekülgede arv raamatust on pühendatud elu lõpu küsimustele. Esmalt on autor vaadelnud sureva imiku eest hoolitsemise dilemmasid. Eutanaasiat määratledes soovib ta mitmetähenduslikuse vältimiseks varem käibel olnud aktiivse ja passiivse eutanaasia mõiste asemel kasutada eutanaasia jagamist vabatahtlikuks ja mittevabatahtlikuks. Autor puudutab nii eutanaasia kui ka arsti abistatud enesetapu legaliseerimise küsimust ning toob välja mitmeid tähelepanekuid seoses surijate eest hoolitsemisega.

Raamatu lõpetavad peatükid hipokraatilisest traditsioonist ja tänapäeva meditsiinilisest tavast ning kõige viimasena on esitatud autori subjektiivsem filosoofiline arutlus inimkonna tulevase käekäigu üle. Prof J. Wyatt pole oma raamatus käsitletud küsimustele pakkunud lihtsaid vastuseid – lihtsaid vastuseid nendele ei olegi tegelikult olemas. Ometigi on ta sügavalt veendunud, et traditsiooniline kristlik usk näitab meile teed nende valulike dilemmadega tegelemisel.

katrin.luhamets@mail.ee